

Streszczenie rozprawy pod tytułem

**Postedycja tłumaczenia maszynowego a kształcenie tłumaczy tekstów prawniczych.
Porównanie procesów i produktów tłumaczenia przed okresem ćwiczeń z postedycji i po nim**

Anna Setkowicz-Ryszka

Dla osiągnięcia większej wydajności, tłumacze, nawet w dziedzinie prawa, coraz częściej muszą wykonywać postedycję tekstów tłumaczonych maszynowo, zamiast klasycznego tłumaczenia. Po rozbudowanym przeglądzie literatury na temat tłumaczenia, postedycji i stosownych modeli kompetencji (eksperckości), a także wyzwań języka prawn(icz)ego i tłumaczenia tekstów prawn(icz)ych, w rozprawie podjęto temat modeli kompetencji w zakresie przekładu prawnego i kształcenia tłumaczy tekstów prawn(icz)ych. Kształcenie tłumaczy tekstów prawn(icz)ych jest trudnym zadaniem ze względu na wysokie wymagania stawiane takim tłumaczom i potencjalnie poważne konsekwencje błędów w przekładzie prawnym.

W niniejszym badaniu podjęto próbę zrozumienia, jak włączenie ćwiczeń z postedycji do programu szkolenia tłumaczy prawniczych wpływa na proces tłumaczenia umów i jakość produktów (przetłumaczonych umów). Postawiono hipotezę, że wpływ takich ćwiczeń być różny w zależności od wykształcenia lub doświadczenia uczestników w zakresie tłumaczeń (prawniczych).

W badaniu połączono kilka metod badawczych (triangulacja):

- (1) ocenę rozwiązań translatorskich zastosowanych przez 35 uczestników szkolenia w uprzednio wybranych elementach, będących typowymi wyzwaniami języka prawniczego, w dwóch zadaniach tłumaczeniowych;
- (2) porównania danych o procesach (nagrania ekranu i/lub rejestry naciskanych klawiszy) lub danych generowanych przez uczestników (wywiady, własne opisy) pod kątem oznak rozwoju eksperckości (kompetencji) (22 porównania);
- (3) analizę ilościową i jakościową odpowiedzi 37 uczestników szkolenia w ankiecie dotyczącej ich stosunku do postedycji.

Pomimo znacznych różnic indywidualnych, wyniki oceny wskazują, że największe postępy osiągają studenci studiów podyplomowych z zakresu przekładu prawnego, natomiast studenci studiów magisterskich w zakresie translatoryki uzyskują niższe wyniki w zadaniu 2. Dane dla ogółu uczestników szkolenia nie wskazują na poprawę w kategoriach o kluczowym znaczeniu dla tekstów prawn(icz)ych. Osoby posiadające doświadczenie zawodowe w tłumaczeniach częściej osiągnęły poprawę między zadaniem 1 a zadaniem 2, a różnica ta była statystycznie istotna. W przypadku osób z wykształceniem prawniczym nie stwierdzono takiej zależności. W zakresie zmian w procesach tłumaczenia również odnotowano znaczne różnice indywidualne, ale uśredniony czas realizacji zadania 2 był krótszy, a liczba wykorzystanych źródeł informacji lub przeprowadzonych wyszukiwań - wyższa niż w zadaniu 1. Jednak zmiany dotyczące procesów nie zawsze przekładają się na wyższą jakość tłumaczonych tekstów. Wreszcie, odpowiedzi w ankiecie wskazują na krytyczne podejście do tekstów tłumaczonych maszynowo, ale dość pozytywną opinię na temat korzyści płynących z postedycji dla nauki przekładu prawnego. Respondenci różnie postrzegają wysiłek wkładany w postedycję w porównaniu z tłumaczeniem od podstaw.

Wyniki badania sugerują, że ćwiczenia z postedycji mogą pomóc osobom posiadającym pewne doświadczenie zawodowe w tłumaczeniach w nauce przekładu prawnego, jednak mogą one utrudniać rozwój kompetencji (eksperckości) w zakresie przekładu prawnego u osób bez takiego doświadczenia.